

บทที่ 4

สภาพปัจจุบันของการอาชีวศึกษา

4.1 การอาชีวศึกษาในปัจจุบัน

การอาชีวศึกษาในปัจจุบันใช้หลักสูตร ปวช. 2530 ซึ่งกล่าวไว้ในบทที่ 3 สำหรับการอาชีวศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันที่เน้นในเรื่อง คุณภาพแห่งการอาชีวศึกษานั้น จะเสนอแนวคิดของ บรรจง ชูสกุลชาติ อภิศอธิมศิริกรมอาชีวศึกษา ได้เสนอบทความ เรื่อง "การอาชีวศึกษาเพื่อคุณภาพในสถานการณ์ปัจจุบัน" ในวารสารมิตรครู พอสรูปได้ ดังนี้

คุณภาพของการอาชีวศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ 2 ลักษณะ คือ

- 1) คุณภาพภายในระบบ
- 2) คุณภาพภายนอกระบบ

1) คุณภาพภายในระบบ

ระบบในที่นี้หมายถึง ระบบการอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยอาชีวศึกษา และสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษา ซึ่งมีบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรการเงิน เทคนิคการบริหารและการจัดการ รวมทั้งจังหวะเวลา และโอกาส อันเหมาะสม ถ้าปัจจัยดังกล่าวมีแนวทางเป้าหมาย กระบวนการดำเนินงาน มีการ ทักทวนและการประเมินผล มีการวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไข และมีการวางแผนพัฒนาต่อไป อย่างถูกต้อง ก็แสดงว่าระบบการศึกษาของกรมอาชีวศึกษามีคุณภาพ

ในแง่ธุรกิจคุณภาพของระบบหมายถึง การใดก็ตามที่เป็นตัวเงินตรา เป็นวัตถุประสงค์ รูปธรรม และเป็นชื่อเสียงของบริษัท... ในแง่ของสถานศึกษาดำเนินงานของ สถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย และนโยบายของกรมอาชีวศึกษามีแผนงาน มีโครงการ สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของกรมฯ ไม่มีปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ก็ถือว่าสถานศึกษานั้น ๆ ทำเนิงานหรือบริหารงานอย่างมีคุณภาพ

สำหรับประสิทธิภาพภายในระบบของการอาชีวศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของ บุคลากรในกรมเป็นสำคัญ

คุณภาพภายในระบบการอาชีวศึกษา จึงอยู่ที่คุณภาพของบุคลากรในกรมอาชีวศึกษา บุคลากรในกรมอาชีวศึกษาจะมีคุณภาพได้ก็ต่อเมื่อบุคลากรมีคุณธรรม และจริยธรรม

2) คุณภาพภายนอกระบบ

หมายถึง ผลของคุณภาพภายในระบบ คือ การอาชีวศึกษาจะบรรลุผล อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อนักเรียน นักศึกษา สำเร็จการศึกษาออกไปแล้วมีงานทำ มีทักษะ เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน นักเรียน นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม...

จะเห็นได้ว่า การอาชีวศึกษาจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เพื่อให้เห็นภาพของการอาชีวศึกษาได้แจ่มชัดยิ่งขึ้น จึงขอเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาไทย โดยการสัมภาษณ์พิเศษผู้มีส่วนรับผิดชอบในการ กำหนดนโยบายและบริหารงานในระดับสูง ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน นักวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ ข้อมูลดังกล่าวเป็นการสรุปเรียบเรียง ซึ่งควบคุมการ ดำเนินงานโดย ดร.ประมวล เสนาสุทธิ ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา ในฐานะเป็นประธานทำการรวบรวมข้อมูล

ในที่นี้จะเสนอสรุปการสัมภาษณ์ของบางท่าน ซึ่งจำแนกตามเรื่องได้ ดังนี้

แนวทางการจัดการ

นายมารุต บุตนาท (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

...สำหรับอาชีวศึกษานั้น มีจุดมุ่งหมายโดยทรงอยู่แล้ว คือ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้คนออกไปประกอบอาชีพมีงานทำในสาขาต่าง ๆ ถ้าจะมองว่าทุกคนที่เกิดมา ต้องมีงานทำ ต้องมีอาชีพแล้ว ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการเน้นการจัดการอาชีวศึกษา

เป็นที่เห็นอยู่แล้ว ส่วนที่มีการกล่าวถึงปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในเวลานี้ จะคงพิจารณาอีกหลาย ๆ ด้าน เพราะสาเหตุของการว่างงานมีหลายอย่าง แต่ในส่วนที่กรมอาชีวศึกษารับผิดชอบอยู่ที่พยายามดำเนินการในทิศทางที่ถูกต้องแล้ว คือ การปรับปรุงคุณภาพเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ซึ่งจะคงทำอย่างต่อเนื่องหลายลักษณะ รวมทั้งการหาทางส่งเสริมให้มีการเรียนเพื่อออกไปประกอบอาชีพส่วนตัว แทนที่จะรอรับราชการหรือเป็นลูกจ้างเพียงอย่างเดียว

เกี่ยวกับแนวความคิดในการจัดการอาชีวศึกษาเห็นชัดว่า การอาชีวศึกษาในอดีตนั้นไม่ได้เป็นระบบที่เรียนในโรงเรียน ส่วนใหญ่ศึกษาสัมหคกันมาภายในครอบครัว ต่อมาได้มีการจัดระบบการศึกษาตามประเทศตะวันตก คือ รูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ระยะเวลาเริ่มแรกก็เป็นการจัดสอนวิชาชีพเพื่อให้คนจบไปรับราชการ ปรากฏว่ามีคนนิยมกันมาก ละทิ้งอาชีพเดิมของบรรพบุรุษมาเป็นเสมียน และมีมากจนตำแหน่งไม่เพียงพอ เพราะคนหนุ่มสาวเห็นว่าเป็นงานสบาย มีเกียรติ และเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของพ่อแม่ ที่ต้องการให้ลูกได้เข้ารับราชการ ปัญหาการว่างงานจึงเกิดขึ้น ความพยายามที่จะจัดการศึกษาให้คนมีอาชีพคือการอาชีวศึกษานั้น มีมานานก่อนที่จะตั้งกรมอาชีวศึกษา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีรัฐธรรมนูญ มีแผนการศึกษา ก็ได้ระบุเรื่องอาชีวศึกษาไว้ด้วย แต่อาจจะเป็นเพราะประชาชนยังมีน้อย การงานอาชีพต่าง ๆ ไม่ผิดเคือง การจัดอาชีวศึกษาจึงไม่ค่อยมีปัญหา หรือมีปัญหาแต่ยังไม่ค่อยพูดถึงกันมากเท่ากับการศึกษาสายสามัญ และการขยายบริการการศึกษาให้กว้างขวางออกไป ดังนั้นจึงเป็นการยากที่บอกว่าเราจัดการอาชีวศึกษามาถูกต้องหรือไม่อย่างไร

ถ้าถือว่าคนเราเกิดมาต้องมีงานทำ ต้องมีอาชีพแล้วการจัดการศึกษาต้องให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม หรืออื่น ๆ เพื่อให้คนมีอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ได้ การจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาชีพก็น่าจะเป็นการถูกต้อง การศึกษาในระดับอาชีวศึกษานั้น นับว่าเป็นประโยชน์ในการเตรียมคนสำหรับทำงานในอีกระดับหนึ่ง งานอาชีพหลายอย่างไม่จำเป็นต้องใช้คนจบมหาวิทยาลัยก็ทำได้ ที่กรมอาชีวศึกษากำลังดำเนินการอยู่

ก็เพื่อสนองเจตนารมณ์ดังกล่าวด้วย จึงเห็นว่าน่าจะมีส่วนอยู่มากพอสมควร จุดสำคัญ คงไม่เชื่อว่าจะให้ไหม้หรือไม่ แต่อยู่ที่ว่าจะจัดการอาชีวศึกษาอย่างไรมากกว่า

ศาสตราจารย์ ตรี สาคกริก อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โตทำดีที่สุดแล้ว และการทำดีที่สุดนั้นก็จะไปโตถึงจุด ๆ หนึ่ง เพราะจะถูกกำหนดไว้ด้วยตัวฐานใหญ่ คือ ทัศนภาพแวดล้อมในสังคม ซึ่งเป็นตัวที่มีอิทธิพลสูงมาก ทัศนภาพแวดล้อมในสังคมมันไปยิ่งใจเราฝันไม่ได้ ต้องใช้เวลามาก ถ้าคนส่วนใหญ่มีความคิดไปในทางที่เหมาะสมก็จะทำดีที่สุดมันก็ไปได้ เพราะเป็นการต่อสู้ระหว่างภาวะข้างนอกกับข้างใน สิ่งที่สำคัญมาคือผลิตภัณฑ์ของเรา คือผู้สำเร็จการศึกษาออกไป ถ้าเรายอมรับสภาพক্তিไปโดยไม่ยอมรับสภาพก็เป็นการสร้างปัญหา ปรบับตัวลำบากมาก จึงควรสอดแทรกการสอนการเรียนรู้เกี่ยวกับ Sociological Orientation ให้มากขึ้น รวมทั้งแนวคิดในการรวมกลุ่มและเรียนรู้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นต้น

ศาสตราจารย์ ดร. ถนอ สวัสดิ์พานิชย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย

เมื่อมองการจักอาชีวศึกษาในอดีตมีความรู้สึกรุนแรงมาก คือที่คนกล่าวหาว่า ระบบการศึกษาไม่ได้เลยคิดถึงเรื่องการสอนวิชาชีพหรืออาชีวศึกษามจะบอกได้ว่า ทั้งแต่มีโครงการการศึกษาฉบับแรกในเมืองไทยเลย คือ โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 ก็มีโรงเรียนมัธยมพิเศษ เป็นโรงเรียนที่สอนวิชาที่ไม่ใช่วิชาสามัญ เป็นต้นว่า โรงเรียนฝึกหัดครู โรงเรียนเกษตรกรรม โรงเรียนพาณิชย์ ฯลฯ ต่อมาไม่มีโครงการศึกษา หรือแผนการศึกษาฉบับอื่น ๆ ตามมา เขาใช้คำว่าวิสามัญ วิสามัญก็แปลว่าสอนพวกอาชีพ คือหมายความว่าพอเรียนจบประถมศึกษาเขาจะมีชั้นประถมวิสามัญให้เรียนต่อไปอีก 2 ปี หรือจบมัธยมสามัญศึกษาต่อไปอีก 3 ปี เช่น ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2464 ก็มีวิชาวิสามัญทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยม ผู้ที่จบวิชาสามัญแล้ว ต้องเรียนเพิ่ม 5 วิชา คือ วิชาความรู้เรื่องเมืองไทย วิชาการรักษากฎ วิชาการจักสาน วิชาการค้าขาย และวิชาการทำสวน เป็นประถมวิสามัญ เกรียมให้คนออกไปประกอบอาชีพ

เป็นวิชาชีพในท้องไร่ท้องนา พอจบ ป.4 จะไปเรียนมัธยมก็เทียบให้ชั้น ม.2 เลย หรือจบประถมวิสามัญ 2 ปีแล้ว เทียบให้ชั้น ม.3 เลย เรียนท้อสามัญได้ ไม่ได้ปล่อย ว่าไม่ได้เอาใจใส่ต่อวิชาอาชีวศึกษา อย่างที่หลายคนกล่าวหาสายวิชาสามัญเป็น สายอาชีพโดยตรงอยู่แล้ว จุดสำคัญคือ พ.ศ. 2480 ก่อนตั้งกรมอาชีวศึกษา ตอนนั้น ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 เป็นแผนของคณะราษฎร ที่จริงแล้ว แผน 2475 เป็นแผนเตรียม แต่แผน 2479 นี้ชัดเจนมาก ไม่มีประถมวิสามัญ แต่ว่า ก็สร้างระบบอาชีวะขึ้นมา เรียกอาชีวศึกษาเลย สาขาอาชีวศึกษาเรียกว่า ร.ร.อาชีพ จบประถมศึกษาตอนต้นมี 4 ปี ก็ไปเรียนต่ออีก 3 ปี เป็นประโยคอาชีวศึกษาตอนต้น คนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นคือ จบ ม.3 ไปเรียนต่อที่ ร.ร.อาชีวศึกษา 3 ปี ก็จบ ประโยคอาชีวศึกษาตอนปลาย พวกจบ ม.6 ต้องไปเรียนต่ออีก 3 ปี ก็สำเร็จเรียกว่า ประโยคอาชีวศึกษาชั้นสูง หลังจากประกาศใช้แผนการศึกษา 2479 ก็สร้าง ร.ร. อาชีวศึกษาขึ้นมาทุกจังหวัด ยกเว้นแม่ฮ่องสอน มี ร.ร.ช่างไม้สำหรับนักเรียนชาย มี ร.ร.กลสิกรรมในท้องที่บางจังหวัด และมี ร.ร.ช่างทอผ้า หรือโรงเรียนการช่างสตรี สำหรับนักเรียนหญิง เปิดสอนประโยคอาชีวศึกษาตอนต้น และประโยคอาชีวศึกษา ตอนปลาย ส่วนประโยคอาชีวศึกษาชั้นสูง มาเรียนที่กรุงเทพฯ ก็มี ร.ร.สตรีบ้านทวาย ช่างกลปทุมวัน ช่างก่อสร้าง อุเทนถวาย ร.ร.พัฒนการวัดแก้วฟ้า ร.ร.เพาะช่าง นอกจากนั้นยังตั้ง ร.ร.ช่างตัดผม หลักสูตร 6 เดือน คือ หลักสูตรระยะสั้นนั้นตั้งมา ตั้งแต่สมัย พ.ศ. 2481 แล้ว หนึ่งพอทำไปก็ปรากฏว่า นักเรียนไม่มาเรียนสายอาชีวศึกษา บัญชีหาก่เกิดขึ้นมาว่าทำอะไรคนถึงจะมาเรียน ปรากฏว่า พอศึกษาธิการจังหวัด พระนครหรืออยุธยาในสมัยนั้นให้พวกจบอาชีวศึกษาตอนปลายไปสอบบรรจุเป็นครูประจำภาค เท่านั้นแหละนักเรียนเพิ่มขึ้นทันที ก่อนหลังมาก็ให้พวกอาชีวศึกษาตอนปลายสอบบรรจุเป็น ครูประจำบาลทุกจังหวัด เป็นผลให้นักเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น คนทั้งหลายซึ่งไม่ได้ศึกษา ประวัติของพัฒนาการมาอย่างถี่และใจไม่กว้างพอ ก็จะมองเห็นว่า อาชีวศึกษาล้มเหลว มาตั้งแต่ตอน

ต่อมาในระยะที่กรมอาชีวศึกษาพัฒนางานมาพอสมควรแล้ว มีโครงการ
 ที่องค์การยูซอม (USOM) มาช่วยเหลือเมืองไทยทางด้านการศึกษา ที่สำคัญคือ
 การช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯขึ้น ในเรื่องเกี่ยวกับ
 อาชีวศึกษานั้นเป็นงานใหญ่ และในระดับจังหวัดได้พัฒนาโรงเรียนในระดับจังหวัดให้
 กว้างขวาง

โดยภาพรวมแล้ว อาชีวศึกษาของไทยเรา กว้างขวางและพัฒนาดีขึ้นมาก
 ผู้ประกอบการภาคเอกชนเขาก็ได้แรงงานจากอาชีวศึกษามากมาย ควรจะมีการศึกษาคู
การจักอาชีวเกษมกร

ศาสตราจารย์ระพี ศาคริก

สิ่งที่แล้วมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน การจัดการศึกษาเกษมกรของเรานี้ยังคง
 อยู่มาก หัตถะการมองการเกษมกรของเรายังจำกัดอยู่ที่เทคโนโลยี จะเห็นได้จาก
 หนังสือที่เกี่ยวข้องกับการเกษมกร จะมีรูปแบบเดียวกันหมด คือ เป็นการเสนอข้อมูล
 เกี่ยวกับเทคโนโลยี แต่ถามองให้ลึกถึงพื้นฐานเกษมกรแล้ว การเกษมกรเกิดขึ้นจากคน
 ความต้องการของคน "เทคโนโลยีนั้นเป็นประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการเกษมกร
 การแพทย์ การพัฒนา แต่การนำเทคโนโลยีมาใช้ ควรมองในหัตถะของสังคมศาสตร์บ้าง
 ไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบ มิฉะนั้นก็จะเกิดภาวะเลือนลอย ซึ่งจะถึงตัวเองไม่ให้เกิด
 การพัฒนา"

การศึกษาทางด้านอาชีวะ ต้องมองให้ถึงฐาน เราทุกคนว่าเราต้องการ
 ให้คนปฏิบัติจริงแต่ยังไม่ได้พูดถึงรายละเอียดการปฏิบัติจริงคืออะไร มีเงื่อนไขอย่างไร
 ถ้าเป็นการปฏิบัติจริงควยการฝังเทคโนโลยีลงไปไหนมาก ๆ มันก็จะยิ่งแน่ การปฏิบัติ
 จริงที่นั่นต้องให้รู้จักคน รู้จักอุปนิสัยของคน รู้จักการยอมรับควยสภาพความจริงว่า
 คนไม่เหมือนกัน และเมื่อมีผิดพลาดโดนเอาเปรียบ ต้องเอากลับมาก็ค มาวិเคราะห์
 เพื่อกลับไปสู่อีก

อีกประการหนึ่ง ธรรมชาติของอาชีพเกษตรนั้นจะท้อสมัด้วยกับเครื่องมือ ตลอดจนเวลา ซึ่งเครื่องมือเหล่านั้น เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากเทคโนโลยี ไม่ใช่แกนของเทคโนโลยี ไปหลงติดอยู่ที่สิ่งนั้น ก็ไม่ใช่ติดอยู่ที่เกษตรแต่ไปติดที่รูปแบบอะไรก็ได้ ฉะนั้น ในด้านอาชีพจะ ควรเปิดโอกาสให้ทำงานในสภาพจริง ๆ ไม่ใช่อยู่แต่ในรั้วสถาบัน ให้เขา ได้ลองออกไปพบกับชาวบ้านหลายระดับ ที่มีสภาพชีวิตแตกต่างกัน ท้องสอนให้เด็กผู้เรียน รู้ชีวิต ยอมรับสภาพที่แท้จริงของสังคม ไม่ให้ยึดติดอยู่กับรูปแบบ โดยเฉพาะในเรื่องของ เทคโนโลยี เรื่องนี้เกี่ยวพันไปถึงทัศนคติในการประกอบอาชีพด้วย

ทุกวันนี้สิ่งที่เรากำลังกลัวคือ ความคิดของผู้ปกครอง พ่อแม่ มันเลยขึ้นไปข้างบน เสียแล้ว การเปลี่ยนทัศนคตินั้นจะเปลี่ยนที่เคียวรอยเปอร์เซนต์ไม่ได้ ดังนั้นเพื่อให้เกิด การสมดุลกัน เราต้องยอมรับสภาพความเป็นจริงของสังคม พยายามทำให้ดีที่สุด อย่าท้อวันไหน ต้องพยายามแก้ไขทั้งเด็กและผู้ใหญ่ แต่ผู้ใหญ่ที่นั่นค่อนข้างยากกว่าเด็ก

การอาชีวศึกษาครบวงจร

นายสัมพันธ์ ทองสมัคร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

การอาชีวศึกษาครบวงจร เป็นก้าวกระโดดที่สำคัญของการพัฒนาอาชีวศึกษา โดยหลักการของการพัฒนาแล้ว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้เป็นกระบวนการ ต่อเนื่อง กล่าวคือ ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงสิ้นสุดการอาชีวศึกษาครบวงจร เป็นกระบวนการ ของการเพิ่มคุณภาพของกระบวนการผลิตนักศึกษา ระบบการเรียนการสอนตามหลักสูตร ระบบการฝึกงาน ระบบการจัดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ และระบบการเข้าสู่ ตลาดแรงงาน รวมถึงความมั่นใจในการประกอบอาชีพอิสระด้วยตนเองภายหลังจาก จบการศึกษา

การจัดอาชีวศึกษาครบวงจรจะได้รับความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของภาคเอกชนที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต นับตั้งแต่การร่าง หลักสูตร การฝึกปฏิบัติงานในโรงงาน การเสริมสร้างประสบการณ์ในกิจกรรม

เสริมหลักสูตร รวมถึงการเข้าสู่ตลาดแรงงานของนักศึกษา การจัดอาชีวศึกษาแบบ
 ครบวงจร เป็นงานสำคัญยิ่งของการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตซึ่งควรจะได้ดูแล
 ติดตามผลอย่างใกล้ชิดต่อไป มั่นใจว่า เราเดินได้ถูกทางในเรื่องการอาชีวศึกษา
 ครบวงจร

นายเทโช สวานานท์ ประธานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

คำว่า "ครบวงจร" ทุกคนหลายความหมายมาก ทำให้ไม่มีความหมายที่
 แท้จริง ถ้าจะกล่าวว่าฝ่ายผลิตกับฝ่ายปฏิบัติการด้านตลาดจะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน
 มีขั้นตอน และจะไร้อะไรที่ครบวงจรในลักษณะนี้ ก็พอฟังได้ และถ้าจะคิดว่าการประกอบ
 อาชีพส่วนตัวนั้น มันขึ้นอยู่กับหลายลักษณะ จะต้องมียุทธศาสตร์หลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง
 เช่น เงิน จะให้คนที่จบเกษตรออกไปลงทุนทำอะไร ทำนา หุ่นของเขาจะไม่ใช้แบบ
 การจัดการแบบโบราณ จะต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง รถแทรกเตอร์ หรือ
 มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษา ในอดีตที่ผ่านมามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เคยตั้ง
 ความหวังที่จะให้บัณฑิตเกษตรออกไปทำฟาร์มด้วยตัวเอง แต่ผลสุดท้ายทุกคนก็มุ่งเข้า
 สู่อุตสาหกรรม เพราะตลาดแรงงานที่ใหญ่ที่สุดของสังคมไทยขณะนั้นคือราชการ และ
 ถ้าจะชักชวนให้นักเรียนอาชีวศึกษาที่เราผลิตออกมาเป็นผู้รับเหมาเสียเอง มันเป็นไปได้
 ไม่ได้ จะต้องมียุทธศาสตร์อื่น ๆ อีกมากมาย จะต้องมียุทธศาสตร์ทางด้านการเงินก่อน เพราะฉะนั้น
 คำว่า ครบวงจร จึงค่อนข้างจะสับสน อีกประการหนึ่งในการประกอบอาชีพอิสระมันไม่
 ไร้อะไรจะเรียนแล้ววิชาชีพแล้วจะทำได้ ต้องเรียนอีกวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญมาก คือ วิชา
 วิทยาการการจัดการ ซึ่งในขณะนี้วิชานี้ค่อนข้างจะเป็นแฟชั่น การที่เปิดสอนวิชานี้ใน
 วิทยาลัยครูก็ดี วิทยาลัยอาชีวศึกษาก็ดี แล้วไปเอาคนที่จบใหม่ ๆ มาสอน เด็กจึงได้
 แก่ทดแทน ก็ไม่ได้หมายความว่าการศึกษาอาชีวศึกษาในขณะนี้ไม่ถูกต้อง แต่คำว่าครบวงรนั้นจะต้อง
 พูดถึงความให้ชัดเจนว่าคืออะไร

แนวโน้มของตลาดแรงงานและการแก้ไขปัญหาค่าจ้างงาน

ดร. เสนาะ อุณาภูล

อภิศเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โอกาสของผู้จบอาชีวศึกษาที่จะมีงานทำในภูมิภาคจะเกิดขึ้นมากมายในหลายสาขาอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร ในแผนฯ 6 ได้กำหนดพื้นที่การขยายแรงงานตามแนวการพัฒนา 3 ระดับ เริ่มในระดับพัฒนาชนบท ซึ่งจะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน เช่น จะขยายถนน น้ำ ไฟ เครื่องจักร เครื่องยนต์ต่าง ๆ มากขึ้นโดยเมื่อรัฐเป็นผู้นำไป ตลาดเอกชนก็จะเข้ามาเข้าไป ทั้งนี้ การซ่อมแซมบำรุงรักษา การบริการ และการดำเนินงานจะเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งแน่นอนโอกาสการมีงานทำ การสร้างงานจะมีมากขึ้น การพัฒนาเมืองก็จะนำไปสู่การขยายตลาดแรงงานไม่น้อยทีเดียว ซึ่งจะพัฒนาทั้งเมืองหลัก เมืองรอง เศรษฐกิจจะเติบโตขึ้นในหลาย ๆ ด้าน การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ เป็นแหล่งใหญ่ของการสร้างงานที่จะเกิดขึ้นในแผนนี้ ยกตัวอย่างเช่น พื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออก ตอนแผนฯ 5 จำเป็นต้องชะลอโครงการต่าง ๆ ไว้ อันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจอยู่ในฐานต่ำมากจากผลกระทบของเศรษฐกิจโลก แต่ขณะนี้เราได้แก้ปัญหาฐานและฟื้นฟูเศรษฐกิจแล้วจึงเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว การก่อสร้างเสร็จแล้ว ทาเรือที่แหลมฉิมบกก็เปิดประมูลแล้ว ทุกอย่างกำลังเริ่มดำเนินการอย่างเห็นผลชัดเจน ถึงแม้มีหน้าเป็นต้นไป ก่อไปก็จะขยายในพื้นที่พิเศษอื่น ๆ เช่น ที่สงขลา ภูเก็ต เป็นต้น

ดร. วิลาศ สิงหวิสัย

รองเลขาธิการ ก.พ.

สำหรับแนวโน้มของตลาดแรงงานในหน่วยงานราชการจากนโยบายปัจจุบันของรัฐบาล การขอตั้งอัตราใหม่ไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปี พอมองจุดนี้แล้ว ชี้ได้ชัดเลย ในแต่ละสายอาชีพมีจำนวนข้าราชการเท่าไร โอกาสที่จะบรรจุใหม่เข้ามานั้นก็อยู่ใน 2% เท่านั้น และสำหรับแรงงานระดับอาชีวศึกษานั้น ทางราชการคงผูกมัดผู้จบทางด้านนี้ได้ไม่มากนัก หวังว่าคงเป็นภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการที่จะถูกขับผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านอาชีวะนี้ไป เพราะทางภาคราชการแล้วคงจะรับได้จำกัด เพราะราชการแต่เดิมเป็น

ตลาดใหญ่ แต่ก่อนหลังนี้เมื่อเทียบกับทางที่นานมาหังกรมอาชีวศึกษา หรือสถาบันอื่น ๆ
ยังห่างไกลกันอยู่มาก

เมื่อพูดถึงตลาดแรงงาน สำหรับผู้จบอาชีวศึกษา ถ้ามองในแง่ของการพัฒนาแล้ว
ทางราชการเราก็อยากจะเห็นว่า ทำอย่างไรที่จะให้ตรงกับที่ทางราชการต้องการ โดย
เฉพาะทางสายอาชีพที่จบทางด้านพาณิชย์ บัญชี หรือทางเลขานุการ เข้าใจว่าหลักสูตรของ
อาชีวะคงจะเน้นเพื่อจะไปสนองความต้องการทางภาคเอกชน ความจริงหลักสูตรที่อยาก
จะเห็น ถ้าเป็นไปได้มีทางเลือกบ้าง ที่เขาสนใจทางภาคราชการ น่าจะมีหลักสูตรตรงกับ
ราชการมากกว่านี้ โดยที่อยากจะเห็นครู-อาจารย์กรมอาชีวศึกษาได้เข้ามาสำรวจ
ความต้องการแบบท่านองหา Need ว่าทางราชการนั้น รับผิดชอบเข้ามาทำงานส่วนใหญ่
จะต้องทำอะไร เพื่อจะให้มาทำงานในภาคราชการ อาจจะเป็นวิชาเลือกก็ได้ เมื่อได้มา
แล้วมันจะได้ตรงกับงานทางราชการบ้าง ผมพูดในแง่ราชการ แต่ตาเอกชนก็แน่นอนละครับ
ที่เขาต้องการอีกลักษณะหนึ่ง ทำอย่างไรให้ตรงกันได้

หลักสูตรอาชีวศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. กอ สวัสดิ์พาณิชย์

เป็นทิศทางที่น่าจะเป็นทางออกที่ดี โอกาสกว้างมาก โดยเฉพาะในชนบท
ทั้งนี้ ก่อขึ้นอยู่กับอุปกรณ์ บุคลากร ยंत्रาการ Maintenance งานเล็ก ๆ ในกรุงเทพฯ
ก็มีมากมาย ถ้ารวมกลุ่มได้ โดยมีความไว้วางใจได้โอกาสทำได้มาก แต่ของสอนให้คนใจสู้

นายมารุต บุณนา

ในช่วงที่เขามารับงานในกระทรวงศึกษาธิการ เป็นช่วงที่มีการเตรียมการเพื่อ
เปลี่ยนแปลงหลักสูตรระดับ ปวช. พ.ศ. 2530 เรื่องนี้ก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการจะได้
ความเห็นชอบ ได้มีการสอบถามความคิดเห็นจากหลายฝ่าย ซึ่งมีทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็น
ด้วย อย่างไรก็ตามคิดว่าเราต้องดูที่จุดมุ่งหมาย หน้าที่เจตนา การที่กรมอาชีวศึกษาเสนอ
หลักสูตรนี้มา ก็มุ่งที่จะแก้ไขปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาที่มีอยู่ เพราะแต่ละฝ่ายก็คำนึงถึง
ผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เมื่อสภาพเศรษฐกิจของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป

ลักษณะการเตรียมคนก็จำเป็นต้องเปลี่ยนไปด้วย ขณะนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ทัศนใจ
ประกาศใช้หลักสูตรนี้แล้ว ก็ควรจะองค์ำเนินการให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายต่อไป

นายสัมพันธ์ ทองสมัคร

ผมคิดว่า การปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมากที่จะต้องทำ
ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น หลักสูตรในแต่ละ
ระดับของอาชีวศึกษา ควรจะเบ็ดเสร็จสิ้นสุดในตัวเอง กล่าวคือ เมื่อจบในแต่ละระดับ
ผู้เรียนสามารถออกไปประกอบอาชีพ หรือจะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้ หรือเมื่อจบออก
ไปประกอบอาชีพแล้วใช้เวลาว่างมาศึกษาเพิ่มเติมความหลักสูตรเฉพาะกิจ เพื่อพัฒนาทักษะ
หรือพัฒนาตำแหน่งงานที่ทำอยู่ หลักสูตรจึงควรจะเปิดกว้างให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกอย่าง
กว้างขวางให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตรของอาชีวศึกษา ผมมองกิจกรรมของชุมนุม
เกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทยด้วยความชื่นชม เป็นการศึกษาที่มีความรับผิดชอบ
ของเกษตรกรที่ทำงานให้ปรากฏในระหว่างรับการศึกษา ทำให้สมาชิกมองเห็น
แนวทางในการประกอบอาชีพโดยอิสระด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ทำให้ได้อย่างชื่นชม ควรที่
สถาบันการศึกษาอื่น ๆ นำไปทดลองทำดูเป็นตัวอย่าง

การฝึกงานของนักศึกษาและพระราชบัญญัติการส่งเสริมการฝึกอาชีพ

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

อธิตนายกรัชมณฑรี

การที่จะให้มี พ.ร.บ. ส่งเสริมการฝึกงานนั้น ผมเห็นด้วย แต่จำเป็นหรือเปล่า
ผมเห็นว่า ปัจจุบันก็มีนักศึกษาอาชีวศึกษาออกไปฝึกอยู่แล้วตาม Course หน่วยงานเขาก็
ยินดีรับเข้าฝึก ซึ่งเขาคงไม่คิดว่าอะไรในการตั้งระบบขึ้นมานั้น ผมใกล้ชิดอยู่กับการออก
กฎหมายฉบับรัฐบาลมาจนเข้าใจว่าการออกกฎหมายพร่ำเพรื่อมัน ออกไปออกมาอาจทำให้
เจ้าของงานเขารังเกียจเขาได้ เพราะเขาเมื่อหรือมีเหตุที่จะต้องมาปฏิบัติตามกฎหมาย
เขาจะรังเกียจเขาเป็นศัตรูเลย เป็นการศึกษาที่จะดำเนินการ

การใช้เครื่องมือภาษาไม้ใช้เกี่ยวกับการฝึกงานนั้น ผมไม่เห็นด้วย ควรจะมา จากความเห็นชอบ ความหวังก็คือประเทศชาติร่วมกัน ผมไม่ไว้วางใจกับการมีกฎหมาย มีเมื่ ส่วนที่มีกฎหมายคอยกำหนดว่าจะเริ่มจะฝึกกันอย่างไร แต่ถ้าจะไปบังคับให้เขาทำ มันจะ เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น การฝึกงานนั้นจะต้องมีรายจ่ายอะไรเพิ่มเติมหรือเปล่าที่จะรับ นักศึกษาฝึกงาน ผมไม่เห็นว่าจะมีอะไร กลับจะได้แรงงานฟรีในระหว่างนั้นอีกด้วย ถ้าจะ ให้มีกฎหมายของเป็นกฎหมายที่วางกฎเกณฑ์ ควรจะเป็นกฎหมายวางระเบียบ ต้องไม่ถึง กับเป็นมาตรการชี้เชษฐ ถ้าเป็นเช่นนั้นผมไม่เห็นด้วย และต้องไม่ใช่กฎหมายที่จะให้ครูหรือ ให้โทม ครูประโยชน์มันอยู่ที่ส่วนรวมซึ่งรับให้นักศึกษาได้ฝึกงาน ซึ่งทุกคนก็ควรจะต้องเห็นพ้อง ของกัน แม้แต่โรงงานเองก็ควรจะต้องเห็น จะมาอ้างว่าเป็นภาระยุ่งยากอะไรเห็นจะไม่ได้

นายทวี บุกรสุนทร

ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ของวาโส บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด

ผมไม่เห็นด้วยในแง่ของ พ.ร.บ. และผมยังคิดว่าร่าง พ.ร.บ. นี้ไม่ Work คือ ผมเห็นว่าราชการมีอำนาจอะไรที่จะบังคับให้คนไหนคนนั้นรับนักศึกษาฝึกงาน ผมไม่เห็น ด้วย เช่น ยกตัวอย่าง ใน พ.ร.บ. บอกว่าผู้ประกอบการ ก็คือ สถานประกอบการของ เอกชน คำถามของผม คือ ทำไมต้องเป็นเอกชน รัฐมีโรงงานตั้งเยอะแยะ เช่น โรงงานกระดาษ แต่ในกฎหมายกลับเขียนว่าเป็นของ เอกชนเท่านั้น อีกประเด็นหนึ่ง เขาขอควาให้สถานประกอบการตามประกาศนี้หน้าทำให้ความร่วมมือ ซึ่งผมคิดว่า ความ ร่วมมือนั้นไม่ควรกำหนดเป็นหน้าที่

ในหลักการ คนที่ร่วมบกร่างคงมีความคิดเห็นเหมือนผม คือเห็นด้วยที่จะร่วมมือ กับกรมอาชีวศึกษา เห็นด้วยอย่างยิ่งเลยในการที่จะฝึกเด็กอาชีวะใหม่ว่าปฏิบัติเป็น อยางไร แต่ความร่วมมือนั้นไม่ใช่การบังคับ ความร่วมมือต้องมีขีดความสามารถว่าโรงงานนี้ รับได้กี่คน และที่สำคัญของไม่ไปทำให้ประสิทธิภาพของโรงงานเสียหาย อย่างที่เขอรมัน

โรงงานจะจัด Corner เลย Workshop สำหรับนักเรียนตามหลักสูตรต่าง ๆ และ ครูที่เป็น Supervisor นี้ประมาณ 1 ใน 3 ของเวลาทั้งหมดจะต้อง Supervise

เกิดคนนี้ แก่รัฐ เขาก็มี Incentive มากมาย คือ เราได้ไม่ไ้กระดะกระดาม
ที่จะเอา Incentive แต่คว่มั่นคงมี Two way มี Give and Take
ถารอด พ.ร.บ. จะคงได้ทั้งสองฝ่าย มากน้อยเท่าไร เป็นอีกเรื่องหนึ่ง มีโซ่ฝ่ายหนึ่ง
ไ้ได้อยู่ฝ่ายเดียว เหมือนคัมภีการทำนุญ คนที่ทำนุญมีความเชื่อ ความหวัง ที่จะไ้รับผลตอบแทน
ทอบแทนบาง

ในเรื่องการจกัโรงเรียน - โรงงานนั้น ผมเห็นด้วยในวิธีการ แต่ส่วนที่
เกี่ยวข้องกับปูนซิเมนต์ไทย ยังเป็นเพียงแค่เริ่มต้น เพราะสืบเนื่องจากการที่ปูนซิเมนต์
ไ้มอบ ร.ร. ทำหลวงซึ่งเคยอยู่ในความดูแลให้กรมอาชีวศึกษาไป แต่การจกัการใน
เรื่องโรงเรียน - โรงงาน ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ซึ่งทางปูนซิเมนต์ไ้มีบทสรุปหรือ
จุดยืนที่แน่ชัดในเรื่องนี้ว่า

1. การจกัตั้ง Board of Industry ซึ่งประกอบด้วยภาคเอกชน ภาครัฐอย่าง
ละครั้ง เพื่อดำเนินการเรื่องนี้อย่างจริงจัง
2. การให้ความร่วมมือในการฝึกงานของโรงงานต่าง ๆ จะต้องไม่มีข้อผูกมัด
หรือข้อบังคับใด ๆ น่าจะมีการพิจารณาให้สิทธิประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ภาษีเงินได้
การยกเว้นภาษีนำเข้าเครื่องจักรให้แก่โรงงานที่ให้ความร่วมมือในโครงการดังกล่าว
3. การฝึกงานของนักศึกษา ควรฝึกในเขตอุตสาหกรรมต่าง ๆ
4. การให้ความร่วมมือในโครงการนี้ ควรเป็นไปในรูปแบบการให้ความ
ร่วมมือระหว่างกรมอาชีวศึกษา กับสมาคมส่งเสริมอุตสาหกรรมไทย เพราะปูนซิเมนต์
เป็น Member เล็ก ๆ โดยปูนซิเมนต์จะให้ความร่วมมือในทุกเรื่อง แต่คงไม่กระทบ
กระเทือนประสิทธิภาพของการจกัการในสภาพปกติ

สำหรับที่กรมอาชีวศึกษาจะขอฝึกงานปีละ 20 คนนั้น ปูนซิเมนต์คงรับได้
ปีละ 2 คน ที่เหลือ 18 คน คงไปติดอยู่ที่สมาคมอุตสาหกรรมไทย พุกง่าย ๆ คือ ควรไ้
Center ไปอยู่ที่สมาคมอุตสาหกรรมไทย ไม่ใช่ปูนซิเมนต์ไทย

ศาสตราจารย์ ดร. กอ สวัสดิ์พาณิชย์

ในเรื่องหลักสูตร ปวช. 2530 ผมไม่มีความเห็นเพราะยังไม่ได้ศึกษาหลักสูตร เป็นเรื่องของคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรเขา ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพนั้น ผมเห็นว่า การฝึกอาชีพ Industrial Training ระดับ Technical จำเป็นต้องมี ประสบการณ์การทำงาน วิทยาลัยไม่สามารถ Train ได้ก็ส่งไปฝึกตามโรงงานในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยสร้างระบบขึ้นมา โดยกฎหมายหรือการประสานงานสุดท้าย Contract ต้องเกิดขึ้นแน่ ผู้ประกอบการเขาคงตระหนักถึง Benefit Cost ของเขาคง

นายสถาพร ภูวิฑฒนัท

รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

"ถ้าเราโยนภาระการฝึกงานไปให้เอกชน โดยออกกฎหมายบังคับว่า เขาต้อง ฝึกช่างนั้นอย่างนั้น ช่างนี้อย่างนี้ ผมว่ากฎหมายเช่นนี้มันเป็นธรรมชาติ ถ้าออกมาในรูปแบบนี้ ในที่สุดมันจะพัง ผมไม่อยากให้เอะอะอะไรก็ได้ใช้ระเบียบ ใช้กฎหมาย ถ้าเราทำอย่างนี้ ความสำเร็จมันคงไม่เกิด แต่ถ้ามองว่ากฎหมายเป็นประโยชน์แก่คุณนะ หากคุณรับเด็กเข้าไปฝึกงานกฎหมายจะช่วยแก้ปัญหาแรงงานได้ คุณสามารถช่วยคัดกรองคนแค่นี้ดีกว่า ค่าแรงที่รัฐบาลกำหนด ถ้ากฎหมายออกมาในรูปแบบเช่นนี้ก็จะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายอาชีพะเอง อย่าคอยแค้นคิดว่าเขาคงรับภาระ เขาจะทงเป็นคนใจบุญ"

แนวทางในการพัฒนาการอาชีวศึกษา

พลเอกมานะ รัตนโกเศศ

ผมอยากจะเรียนชี้แจงอย่างนั้นะครับ คือ ส่วนที่สำคัญในการจัดอาชีวศึกษา ก็คือ หลักสูตรซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดอาชีพหรือการว่างงานขึ้น ลักษณะของ หลักสูตรเราต้องเน้นที่ขบวนการคิด การดำเนินงาน การทำ หรือที่เรียกว่า software ส่วนการฝึกทักษะตามที่หลักสูตร เน้นไว้นั้นก็ดี แต่เป็นเพียงการแสดงผลออกอย่างหนึ่งของ

ขบวนการ การเรียนรู้อาชีพนั้นก็เพื่อให้เด็กในระบบอาชีพ เปิดให้รู้จักคิด รู้จักวางแผน มองเห็นช่องทางประกอบอาชีพ มีค่านิยมที่ดีของงานอาชีพ สร้างความรู้สึกระมัดระวังสำเร็จในกรทำงานหรือควรไปประกอบอาชีพ ถ้าเราใช้หลักสูตรพัฒนาความคิดของคน มาถึงขั้นขบวนการการคิด การทำได้ จะช่วยแก้ไขปัญหาการว่างงานได้ ซึ่งการว่างงานนี้มี 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การว่างงานจริง คือ มีคนมีความรู้ แต่ไม่มีงานรองรับ ซึ่งประเด็นนี้ของแก้ไขโดยการขยายงานให้มากขึ้น ซึ่งจริง ๆ แล้วทำไม่ได้ หรือได้แค่นิดเดียว และอีกทางคือ การส่งเสริมให้เกิดอาชีพอิสระ ซึ่งตรงนี้ต้องเกิดได้ เพราะคนต้องพัฒนา มาถึงการได้เรียนรู้ขบวนการคิด การวางแผนทำงาน

ลักษณะที่ 2 การว่างงานไม่ตรงกับคน คือ เรียนมาแล้วทำงานยังไม่ได้ นั่นคือปัญหา ตามปกติคนยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาด เกิดที่จบวิชาชีพนั้นแท้จริงไม่จำเป็นต้องมีทักษะ (skill labor) มาก เพราะการเรียน, เปิดทักษะจากเครื่องมืออย่างหนึ่ง แบบหนึ่ง แต่เมื่อไปทำงานมีการใช้เครื่องมือใหม่ เทคโนโลยีจะทำไม่ได้เท่ากับที่เคยฝึกมา เพราะมีทักษะแบบเก่า ๆ สำหรับงานที่คงใช้ช่างเทคนิค หรืองานโรงงานเขาเพียงต้องการคนที่ขยันมุ่งมั่น ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย มีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานบ้าง ส่วนความชำนาญงานเขาจะฝึกกันเองเมื่อเขาทำงานแล้ว และได้สัมผัสกับอุปกรณ์ที่ต้องเรียนรู้ ของฝึกโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ทางทฤษฎีมาแล้วจากโรงเรียน และขบวนการปฏิบัติการฝึกกิจกรรมมาแล้ว

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

ผมเห็นว่า ชั้นคนดีจะไปล้างทัศนคติของคนทั้งเมืองว่า นักศึกษาอาชีวศึกษา เป็นเด็กเลว ภาพพจน์นั้นไปทำกันไว้อย่างไร ที่ทำให้คนเขามีทัศนคติอย่างนั้น เพราะพอพูดถึงนักเรียนอาชีวะ คนเขาพากันสยงกลัว ทั้งที่ผมก็เห็นว่าก็เป็นเด็กดี ๆ เป็นลูกเป็นหลาน นำรักนำเอ็นดู ผมก็เห็นอยู่เท่านั้น แลจะทำเบงเค่งกาจอย่างไร ผมก็ไม่ถือ เพราะแค่เป็นเด็ก แค่บางคนเขาถือหรือบางคนเขาโกรธ แล้วจะทำอย่างไรให้การ

กระทบกระทั่งกันระหว่างโรงเรียนอาชีวฯ ซึ่งมีอยู่เสมอที่ยกพวกตีกันแลกจนคำรวจ
ต้องจับ ต้องทำให้มันลดน้อยลงและหมดไป ทำให้เห็นว่าการศึกษาอาชีวฯนั้น เป็นการ
ศึกษาที่เหมือนกับการศึกษาอย่างอื่น ๆ ที่มีเกียรติ มีวินัย และเป็นความรู้ชั้นสูง ความรู้สึก
อันนี้ต้องแก้ไข ต้องแก้ภาพพจน์ก่อน ทัศนคติของคนทั่วไปซึ่งมีอย่างหนึ่งเสียแล้ว ถ้าเมื่อ
ไม่แก้ ผมว่าอย่างอื่น ๆ ก็จะไม่ดี ผมเองมีเจตนาที่ต่อการศึกษาอาชีวศึกษาจริง ๆ

กร. เสนาะ อุณาภูล

ขบวนการและขั้นตอนการพัฒนาไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่ง แต่ต้องอาศัย
ความร่วมมือสนับสนุนจากหลายฝ่าย การพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาก็เช่นกัน นอกจาก
กรมอาชีวศึกษาและกระทรวงศึกษาแล้ว ผู้ที่จะมีส่วนให้ความร่วมมือสนับสนุนผมขอแบ่ง
ออกเป็น 3 ภาค คือ "ภาครัฐบาล" มี 4 หน่วยงานหลักที่สำคัญ ได้แก่ สภาพัฒนา
ช่วยประสานและควบคุมดูแลให้เป็นไปตามแผน กระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ
ช่วยสนับสนุนด้านการเงิน และ ก.พ. ช่วยด้านคน "ภาคเอกชน" สำคัญมากสำหรับ
อาชีวศึกษา แผนฯ 6 ใ้เน้นให้เอกชนดำเนินการอาชีวศึกษาเอกชนให้มีคุณภาพ
อีกส่วนหนึ่งในฐานะตลาดแรงงานรวมทั้งการฝึกงานตรงในสถานประกอบการในลักษณะ
ร่วมมือ ฝึกแบบ "โรงเรียน - โรงงาน" ภาคที่สาม "ภาคต่างประเทศ" เป็นความ
สำคัญส่วนหนึ่ง ที่แล้วมาครั้งโน้นผมเห็นว่า กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลืออย่าง
เห็นผล แต่ระยะหลังนี้การช่วยเหลือจากต่างประเทศสำหรับกรมอาชีวศึกษามีน้อยมาก
เรื่องนี้ผมคิดว่า 4 หน่วยงานภาครัฐบาลคงกล่าว รวมทั้งกรมวิเทศสหการคงต้องร่วมมือ
สนับสนุนติดต่อกับต่างประเทศช่วยเหลือกรมอาชีวศึกษาโดยตรงให้มากขึ้นในจุดที่เหมาะสม

นายเค.ไอ. สว่างวนนท์

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่แตกต่างไปจากสังคมในอดีตมาก มันต่างกับสมัยสังคม
เกษตร สมัยก่อนนั้นเป็นสังคมเกษตรกรรมจริง ๆ ต้องอาศัยความชำนาญ ความแม่นยำ
ของทักษะเป็นสำคัญ เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทน้อย ส่วนปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามี
บทบาทในทุกอาชีพไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หรือพาณิชยกรรม การอาชีวศึกษา

ในยุคนี้จึงละเลยเทคโนโลยีไม่ได้ เพราะเราใช้เทคโนโลยีมาสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาแทนแรงงานคน หรือแทนความชำนาญของคนไ้มาก เพราะฉะนั้นแนวทางการจัดการชีวิตศึกษา จึงต้องเน้นหนักทางด้านวิชาสามัญเป็นสำคัญ เพราะมันเป็นพื้นฐานของเทคโนโลยี ผมเคยพูดมาหลายครั้งแล้วว่าคนที่จะเป็นนายของเทคโนโลยีได้นั้น คนนั้นจะต้องมีพื้นฐานของวิชาสามัญแน่นหนา คือ วิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ถ้าละเลย 2 วิชานี้ การอาชีวศึกษาก็ไม่อาจทำให้สอดคล้องกับสภาพเป็นจริงได้ ส่วนทักษะนั้นจะมีความสำคัญน้อยลงทุกที สำหรับสังคมเทคโนโลยี เพราะเทคโนโลยีมันจะห้าแทนทักษะได้ แต่จะบอกว่าทักษะไม่มีความสำคัญไม่ได้ เพราะต้องอย่าลืมว่าคนก็ยังทำหน้าที่เป็นคนส่งเครื่องมือนอกต่าง ๆ

ในแง่ของการบริการและการจัดการ ผมเห็นว่า การอาชีวศึกษาต้องไปจัดในระดับอุดมศึกษาจึงจะเหมาะสม ที่เป็นอยู่ขณะนี้ ถ้าจะกล่าวว่าการจัดการอาชีวศึกษาไม่เหมาะสม ก็ออกจะไม่เป็นธรรมชาติเกินไป คือมันไม่เหมาะสมทุกประการ ขอให้ย้อนรำลึกถึงเมื่อครั้งที่เราปฏิรูปการศึกษา ในครั้งนั้นท่านสืบทอดที่จะนำคิดใหม่ทั้งระบบ ถ้ากายถึยอมกาย โดยใ้คว่างกำหนดแนวทางการศึกษาของบ้านเมืองไทย จาก 3 สาย คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ให้หลอมรวมกันเป็นสายเดียว เป็นเกรด 1 ถึงเกรด 12 การอาชีวศึกษาก็ต้องจัดอยู่ในระดับอุดมศึกษา เพราะมันสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและข้างหน้า ที่ว่าจะต้องมีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง ต้องมีพื้นฐานวิชาสามัญสูง ผมเห็นด้วยกับหลักสูตร ปวส. และปริญญาตรี แต่ผมไม่เห็นด้วยกับหลักสูตร ปวช. เพราะฉะนั้นแนวการจัดจึงควรยุบกรมประถม กรมมัธยมเข้าด้วยกัน ยุบกรมอาชีวศึกษา กรมการฝึกหัดครู และกรมเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน รวมเป็นกรมอุดมศึกษา แต่มันก็เป็นเพียงอุดมคติ เพราะมีเสียงคัดค้านว่า อย่า ขอให้ทำทีละทีหนึ่ง ในความคิดของผมการอาชีวศึกษาจึงยังไม่เหมาะสม ต้องรอไปก่อน รอจนกระทั่งบุคคลผู้บริหารเหล่านี้เกษียณไปที่ละคนสองคน แล้วค่อยยุบ

สมชาย ภูสวนสมบัติ

ผู้อำนวยการกองศึกษาและเผยแพร่พัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพพจน์ของอาชีพศึกษาก็ปัจจุบันนี้ดีขึ้นเยอะ จากนักเรียนที่กิน คอนนี่ได้เปลี่ยนภาพเป็นนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถ มีการแสดงออกในด้านที่ดี เช่น ซ้อมรถลัดไคทำอะไรก็ได้เป็นขึ้นเป็นอัน เวลาผมกลับบ้านต่างจังหวัดไม่มีใครมาวิจารณ์หรือทว่าเรียนอาชีวะก็หรือไม่มีปัญหาเดียวที่เข้ามาคือ จบเทคนิคแล้วยังไม่มีงานทำ ช่วยฝากงานให้หน่อย... คำนี้สื่อมวลชนด่าสั่ง เกตความรู้ลึกของคนที่มีต่ออาชีพศึกษา ภาพพจน์ก็ขึ้นเยอะเมื่อก่อนภาพพจน์รุนแรงอยู่ที่ข้างกล เมื่อเปลี่ยนข้างกลไคอย่างอื่นก็เป็นตาม โดยทั่วไปคอนนี่เราเห็นว่าเด็กอาชีวะเป็นเด็กเรียบร้อย ทั้งใจเรียน มีความสามารถสูง ทำอะไรก็ได้ ทำอะไรเป่าชายคนก็ชอบ จกหมายรองทุกขเข้ามาในคอลัมน์ของผมในแง่ที่จะว่าอาชีพศึกษาให้เสียหายไม่มี... แต่ที่มันเข้ามาบ้างคือการกึ่งเรื่องปรับเปลี่ยนหลักสูตรบ่อย ๆ ซึ่งชาวบ้านเขาคามไม่ทัน ที่สอนน้องไม่ไค ไรตำราเล่มเดียวกันไม่ไค พ่อแม่สอนลูกไม่ไค คอนนี่ผมไม่สามารถสอนลูกทวเลข วิธีใหม่มันเหมือนกับการคูณแล้วมันกลับไปเป็นทวทวาทที่หลัง วิธีการอาจจะเป็นสิ่งที่ดี แต่มันทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อของสังคมโดยหลักสูตรการศึกษเป็นเหตุ

การศึกษาเป็นเรื่องยากของให้เป็นหน้าที่ของนักการศึกษา แต่สำหรับผมเองแล้วขอฝากว่า ถ้ามีคมันในระบบใดหรือหลักสูตรใดที่ดีที่สุดแล้ว ขออย่าเปลี่ยนบ่อยให้ยึดหลักนั้นให้นานแม้ว่าสังคมไทยเราจะเป็นสังคมเปิก จำเป็นของปรับระบบการศึกษาให้เข้ากับสังคมอยู่บ้าง แต่ขออย่าเบี่ยงเบนหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของการศึกษา คือ หน้าที่สร้าง ทงพยายามให้คนไปสร้างคน หรือกำหนดชาติให้อยู่ในรูปแบบที่ดีงาม เพราะถ้าเราปรับอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เข้ากับสังคมแล้วมันก็คงปรับกันไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด แม้สังคมจะเปลี่ยนตลอดเวลาผมว่านี่เอาไว้มันน่าจะเป็น

นายทวี บุตรสุนทร

ณว่าถ้าจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเพื่อคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้คือ

1. บุคลากร ณว่า คณาจารย์ทั้งหลายต้องมีความรู้เกี่ยวกับคารปฏิบัติ เพราะถ้าอาจารย์มีประสบการณ์ เวลาสอนก็แทรกทั้งทฤษฎี ทั้งประสบการณ์ เมื่อเด็กเข้ามาในภาคอุตสาหกรรมก็จะเห็นภาพชัด
2. เครื่องไม้ เครื่องมือ เป็นหัวใจของ ร.ร.อาชีวะ สมมติจะสอนช่างคลึง ช่างเชื่อม ถ้าอุปกรณ์ไม่ไ้มาทราฐาน หรือไม่เพียงพอ ก็จะไม่ม่ทางทำให้เด็กมีประสบการณ์ได้ กองมีอุปกรณ์ที่ทันสมัย
3. ความรู้ในเรื่องตลาด ต้องรู้เรื่อง Demand, Supply การผลิตบุคลากร ทุกวันนี้ ผลิตตามบุคลากรที่มีอยู่ ไม่ได้ผลิตตามความต้องการของตลาด เช่นทุกวันนี้ปูนซิเมนต์ไทยต้องวิศกรสาขาเครื่องกล สาขาอิเล็กทรอนิกส์ สาขาคอมพิวเตอร์ อุตสาหกรรมปิโตรเลียม ฯลฯ ซึ่งมีข้งไม่ได้ผลิตเลย

การขาดแคลนบุคลากร เครื่องมือนั้นน่าจะแก้ไขได้ด้วยการวางแผน หลักสูตรอาชีว ยังขาด Concept ในเรื่องการผลิตคนให้ตรงกับ Demand ซึ่งความจริงแล้ว กรมน่าจะสำรวจได้ โดยสำรวจไปยังบริษัท โรงงาน วิทยาลัยต่าง ๆ ว่ามีความต้องการ สาขาใ้ใ้บ้าง ในอนาคต 5 ปี จะใช้สาขาใ้ใ้บ้าง

จากข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาในปัจจุบันของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นค้านแนวคิดการจัดการ การจัดหาวิชาเกษตร การอาชีวศึกษา กรมวางจร แนวโน้มของตลาดแรงงานและการแก้ไขปัญหาการว่างงาน หลักสูตรอาชีวศึกษา การปีกลงของนักศึกษาระบบราชภัฏผู้คิดการส่งเสริมการปีลออาชีพ และแนวทางในการพัฒนาการอาชีวศึกษา จะเห็นว่า แต่ละท่านได้แสดงความคิดเห็นและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดการอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก ทำให้สามารถมองเห็นภาพของการอาชีวศึกษาไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและกำลังจะพัฒนาต่อไปในอนาคตได้เป็นอย่างดี

4.2 โครงการเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา

โครงการและงานสำคัญของการอาชีวศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยกรมอาชีวศึกษา มีอยู่หลายโครงการด้วยกัน คือ

4.2.1 โครงการจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีวศึกษามุกดาหาร

หลักการ และ เหตุผล

ประชากรของจังหวัดมุกดาหาร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามฤดูกาล ลักษณะภูมิประเทศเหมาะสมการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรและสัตว์น้ำจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัด ส่วนใหญ่โรงงานอุตสาหกรรมเป็นโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร และยังคงอยู่ในสภาพที่อาศัยเทคโนโลยีพื้นบ้านและแรงงานไร้ฝีมือ ทำให้เกิดการสูญเสียคนช่างมาก คนทุนสูง การบริการทางการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนระดับสูงกว่ามัธยมมีสถานศึกษาเอกชนเพียงแห่งเดียว ซึ่งเปิดสอนประเภทพาณิชยกรรม นักเรียนส่วนใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีขุมเหล็กที่ไม่ได้ศึกษาต่อ จึงขาดโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อประกอบอาชีพการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการอาชีพและการดำรงชีวิตจึงมิได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร กรมอาชีวศึกษาตระหนักถึงความจำเป็นในใตารจัดตั้งสถานศึกษาวิชาชีพ เพื่อให้โอกาสแก่ประชากรของจังหวัดมุกดาหาร พัฒนาตนเอง อันจะเป็นผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดโดยส่วนรวม จึงได้ศึกษาความเป็นไปไว้ในด้านเศรษฐกิจและสังคม เทคโนโลยีและโอกาสการมีงานทำของประชาชน ใ้รับเหตุผลสนับสนุนให้จัดตั้งสถานศึกษาวิชาชีพในรูปแบบใหม่ เน้นหลักการประหยัด ให้สามารถจัดบริการการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางทุกประเภทวิชาและหลายสาขาอาชีพตามความต้องการของท้องถิ่น ทั้งหลักสูตรในระบบและนอกระบบที่มีความเชื่อมโยงและถ่ายโอนกันได้ สร้างโอกาสการมีงานทำและการสร้างงานเน้นการพึ่งตนเองของสถานศึกษา และการสร้างสำนึกในการพึ่งตนเองของนักเรียน นักศึกษา ความรักถิ่นฐานและทรัพยากรท้องถิ่น โดยจัดการเรียนการสอนอย่างครบวงจร ทั้งด้านการฝึกอบรมทักษะอาชีพ การฝึกปฏิบัติงานจริง การจัดการและ

การระดมทุนในรูปแบบของสหกรณ์ และการรวมกลุ่มอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการสร้างงาน และพัฒนาอาชีพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดการศึกษาวิชาชีพในรูปแบบใหม่ที่เน้นหลักการประหยัด การพึ่งตนเอง และการฝึกฝนอบรมนักเรียน นักศึกษาอย่างครบวงจร ทั้งด้านการผลิต การตลาด และการรวมกลุ่ม หรือระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพอิสระ และเสริมสร้าง/พัฒนาอาชีพเดิมของประชาชน
2. เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพทั้งในระบบและนอกระบบให้สอดคล้องกับสภาพทรัพยากรและโอกาสการมีงานทำในท้องถิ่น
3. เพื่อให้บริการการฝึกวิชาชีพแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนมัธยมในจังหวัด อันเป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

เป้าหมาย

จำนวนนักเรียน นักศึกษาที่จะเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมตามโครงการนี้ ระหว่างปี 2533 - 2536 มีดังต่อไปนี้